

Юрій Борисов народився 1985 року на Донбасі в шахтарському місті, але більшу частину життя провів на Наддніпрянщині. Зараз мешкає під Києвом. За освітою – економіст-міжнародник. Працює англійськомовним і українськомовним копірайтером в рекламній агенції. Любить подорожувати й описувати свої мандри. Одного разу вирішив, що це хобі можна трансформувати в найбільш оригінальний сувенір із подорожі, який тільки може бути, – власну книжку.

Під час моєї останньої подорожі, у Сахарі, гід здивовано поцікавився – де твоя камера, й чому ти нічого не знімаєш? Я постукав себе рукою по грудях й, усміхнувшись, відповів ламаною англійською, мовляв, моя камера тут. Буду відвертим – я не розумію людей, які опинившись у новій місцині, відразу ж дістають смартфони. . . Бо, як на мене, ліпше бути мандрівником, який привозить з подорожі щось у серці, а не гігабайти в гаджетах. До чого це я? Власне, до того, що Юрій Борисов – якраз мандрівник серця. З нього міг би вийти топовий travel-блогер на YouTube, але . . . Він чітко розуміє: об'єктив заважає відчутти нову країну на всі сто. А ролик на YouTube, як би круто він не був знятий, дає лиш побіжне уявлення. Тому Борисов по-олдскульному «запаковує» відчуте в роман. Як для дебютної книжки – доволі професійно. Принаймні, я прочитав із задоволенням. І не лише через те, що не було реклами пілососів, мінералки й іншого непотребу. Welcome to Nepal!

Сашко Ушкалов

– Кагендро, а чого ви не вечеряєте? – спитав автор.

– Ми не маємо столу, щоб усі влізли. Якось іншим разом, – відповів приятель.

І одразу ж додав: – Іжте, їжте! Усе добре!

Від почутого в мене мало не відвисла щелепа. Ці бідні люди (матеріально бідні, але багаті духовно!), котрі жили в надзвичайно скромних умовах, вразили до глибини душі. Вони не тільки почастували гостей недешевою для них їжею (я ж бачив, ця вечеря була відчутним ударом по їхньому бюджету). Вони віддали нам єдиний предмет меблів, що можна було використати як стіл. До горла підступив клубок. Шалька умовних терезів одразу й безповоротно хильнулася в бік любові до Азії. Дикої, гамірної, нелогічної для представників Заходу, такої, що не вписується в наші рамки, але водночас теплої та комфортної. Мабуть, у той момент вона нас прийняла.

Непальська
масала

Юрій Борисов

Непальська
масала

Юрій Борисов

Юрій Борисов

Непальська масала

Роман

УДК 82-3

Б 82

Борисов Юрій

Непальська масала : роман / Юрій Борисов. – Чернівці : Книги – XXI, 2022. – 360 с.

ISBN 978-617-614-357-4

Двоє українців мандрують далеким і загадковим Непалом. Кожен день подорожі переповнений відкриттями, що викликають дитячий захват, – настільки все яскраве й різноманітне. Рисові тераси й овечі отари на вузьких гірських стежках. Залиті сонцем восьмитисячники і легіт водоспадів. Підвісні мости над урвищами та вервечки кольорових буддійських прапорців. Бананові сади та курява на запилених дорогах. І це лише мала частина побаченого автором і його супутником Миколою. Така вона, Азія – не залишить байдужим нікого. Запрошуємо читачів у цьому переконатись.

Усі права застережено. Жодну частину цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

ISBN 978-617-614-357-4

© Книги – XXI, 2022

© Юрій Борисов, 2022, *текст*

© Анна Стьопіна, 2022, *обкладинка*

Непальська масала

Передмова

Починати завжди важко, а щось абсолютно нове – й поготів. Та непереборне бажання поділитися думками з іншими людьми змушує рухатися до мети.

Я ніколи не продукував більше кількох сторінок тексту, за винятком диплому чи курсових в університеті. І це при тому, що писати люблю. Чому так? Бо не мав матеріалу, достатнього для створення повноцінного роману. Чи то життя не дарувало цікавих сюжетів, чи то я не уважно придивлявся до навколишнього світу, а може, десь гору над ентузіазмом юного літератора брала банальна лінь, проте щоразу, коли ваш автор брався за перо (лептоп у сучасних реаліях), він насилу витискав із себе пару десятків абзаців – на цьому потуги й закінчувалися, великою мірою, не встигнувши навіть і розпочатися.

Впевнений, так би воно тривало й надалі, але в моєму житті сталася подія, котра змінила геть усе, – подорож у Непал.

Річ у тім, що я дуже люблю мандрувати. Скільки себе пам'ятаю, мене завжди вабили незвідані простори. З дитинства улюбленим предметом була географія, а книжкові полиці кімнати заповнювали пригодницькі романи про мандрівників найрізноманітнішого штибу. Автор цього тексту міг годинами роздивлятися географічні атласи, уявляючи, як він подорожує тією чи іншою країною. Я знав напам'ять столиці мало не всіх держав світу і міг не затинаючись вимовити неоковирні назви на зразок Антанаріву чи Секешфегервар. Хоча ні, про Антанаріву збрехав. Довгий час казав «Антанаріву» і вже студентом дізнався, що всі ці роки пропускав друге «на» у назві мадагаскарської столиці.

Побачити світ було моєю мрією, тож немає нічого дивного в тому, що я почав активно подорожувати планетою, щойно подорослішав і став заробляти сякі-такі кошти.

Ясна річ, спершу їздив до близьких європейських країн. Коли наситився Європою досхочу, мою увагу привернули більш екзотичні обшири неподалік від Старого Світу – Близький Схід і Закавказзя. Паралельно я відкрив для себе і, мабуть, найбільш автентичний шматок нашої частини планети – Балкани. Цікавого в подорожах не бракувало, але все це було не те. Хотілося побачити щось абсолютно не схоже на західну цивілізацію.

Справжня Азія, далека й екзотична, вабила мене давно, але якийсь психологічний бар'єр у голові щоразу втримував від купівлі квитків. Підсвідомо лякала відстань, адже це настільки далеко. Культурний бар'єр також непокоїв, однак значно менше – все ж таки відкривати щось нове мені завжди подобалось.

Отож, розігнавши всіх внутрішніх тарганів, я таки наважився. Чому саме Непал? Важко сказати. Я майже нічого не знав про цю країну, окрім того, що її столиця називається Катманду й десь там неподалік розташована найвища гора світу – Еверест. Навесні 2015 року до відомих мені фактів додався землетрус – сумна подія, яка завдала непальцям серйозної шкоди. Погодьтеся, явно не те, що спонукає до візиту.

Та я обрав Непал. Сталося це взимку 2018 року, коли було прийняте чітке рішення їхати до Азії. Спочатку мою увагу привернула Шрі-Ланка, оскільки знайомий нещодавно звідти повернувся й дуже хвалив. Проте це чи не найпопулярніша екзотична країна серед українських мандрівників, а хотілося чогось менш розкрученого. Хоча, безперечно, Цейлон дуже класний!

– Гаразд, – подумав автор, – треба подивитися, що є цікавого поруч.

Індія? Велика й гамірна, одразу може сильно шокувати. Краще починати з чогось легшого, аби адаптуватися поступово. Власне,

я завжди подорожував систематично: спочатку Європа, потім Кавказ, далі Близький Схід. На мою думку, щоби правильно зрозуміти культуру інших країв, вливатися треба потроху, крок за кроком. Якщо ти одразу чкурнеш до якоїсь Папуа Нової Гвінеї, то ризикуєш отримати так званий культурний шок і не зрозумієш місцевого колориту правильно.

Роздуми тривали, аж ось мій палець, котрим я водив по мапі, наткнувся на вузьку смужку між Індією та Китаєм.

– Кат-ман-ду, – прочитав я по складах назву головного міста цієї території.

– А це ідея! Непал – дуже незвичний і цікавий! До того ж, країна невелика, і там має бути спокійніше, ніж в індійських агломераціях. Та й гори красиві! – вибудовувався ланцюжок думок у голові.

Коротше кажучи, рішення брати квитки до Катманду я прийняв за декілька секунд. Сумнівів не лишалося: вирушаю саме туди!

Не хочу переобтяжувати читача не потрібною йому інформацією про підготовку до подорожі, як робить чимало письменників. Будемо відверті, це нікому не цікаво. Більшість людей пропускає такі подробиці (або читає їх не уважно) й одразу переходить до самої мандрівки. Скажу лише одне: не пожалкував! Ще до початку виправи прийняв рішення написати книжку. Раніше я часто робив коротенькі звіти про свої вештання закордонням, але цього разу хотілося вийти на зовсім інший рівень. Так-от, якщо до поїздки я ще роздумував про написання роману, сприймаючи це за новий цікавий досвід і карбування яскравого спогаду про подорож, то після Непалу зрозумів, що це необхідно зробити, – настільки «вставила» ця країна.

Я був там майже два тижні, але почуваюся так, ніби провів у тому куточку світу кілька місяців! Кожен день був перенасичений подіями й пригодами. Вражало абсолютно все: люди, природа, архітектура, побут. При цьому я розумію, що не побачив і десяти відсотків усього.

Непал – це інша планета. Такого різноманіття кольорів, звуків і запахів годі уявити деінде. З перших секунд на катмандинській (до речі, як правильно?) землі я поринув у шалений вир і крутився в ньому, допоки засніжені верхівки Гімалаїв не щезли в ілюмінаторі літака.

Непал змінив мене. Він подарував внутрішній спокій (і це попри той неймовірний хаос, що, на перший погляд, усюди там панує). Я навчився цінувати те, що є. Я зрозумів, наскільки гарна в нас країна і як ми, українці, любляємо скаржитися на лиху долю, тоді як значно бідніші за нас люди щиро радіють життю й отримують від нього задоволення.

Непал досі тримає мене. Рисові тераси Гандрука й овечі отари на вузьких гірських стежках. Залиті сонцем восьмитисячники й легіт водоспадів. Підвісні мости над урвищами та вервечки кольорових буддійських прапорців. Бананові сади та курява на дорогах. Розмальовані вантажівки зі смішними мелодіями клаксонів і маршрутники зі стосами потертих купюр у руках. Вуличний треш непальської столиці й старовинні храми Бактапура. Спокій озера Пхеви та метушня Тамелю. Фешенебельні маєтки й халабуди з дощок і шиферу прямо навпроти. Зграї мавп коло Ступи Сваямбунатх і корови на вулицях Катманду.

Я бачу все це так само чітко й виразно, як бачив тоді. Враження переповнюють, потрібно виплеснути їх на папір.

Отож запрошую тебе, шановний читачу, долучитися до невеличкої подорожі в одну з найцікавіших країн світу та пережити зі мною весь цей різнобарвний калейдоскоп пригод. Гайда!

Розділ 1. Близькосхідний транзит

Старий, побитий життям автобус індійського виробництва повзе розбитою гірською трасою, якщо так можна назвати цей автошлях, на котрому заледве роз'їжджаються два легковики. Позаду себе тарантас лишає хмари куряви, і та повільно осідає на листі бананів, котрому ніде схватись – росте воно понад дорогою, що тут вдієш!

Всередині тісно, немов у бляшанці зі шпротами. Людей напхалося під зав'язку, практично всі їдуть до Покхари. Це ніби й недалеко, ста кілометрів нема, та місцевим «хайвеєм» буде години зо три, не менше.

Я сиджу біля вікна й тримаю на колінах величезний гірський наплічник, котрий не вліз на полицю. Добру частину салону коло мене займає компанія молоді, що їде на фестиваль десь в іншому кінці країни. Із собою вони везуть рисовий самогон, або «Riseberg», як його тут жартома називають, перекрутивши назву популярного данського пива «Carlsberg». Один із ватаги сидить окремо в іншій частині автобуса – спереду, на п'ятачку коло водія. Видно, що «Райсбергу» він хильнув нормально, адже його добряче розвезло. Чоловік середнього віку в *дака тоні* – непальській традиційній шапці – підтримує парубка, аби той не гепнувся у прохід. Хлопча відчайдушно бореться зі сном, його дещо огрядне тіло розгойдується в такт із нашим автобусом. Щоби збадьоритись, молодик обертається до дівчини, яка сидить спиною до нього, і щосили смикає її за волосся. Кобіта аж підскакує від несподіванки. Я думаю, що вона зацідить ляпаса майстрові пікапу, але все обходиться – непалка оцінює стан залицяльника й резонно вирішує не чіпати свого сусіда. Той обертає голову назад

і похнюплюється. Та ненадовго, бо вже наступної миті настрої азіата змінюється на позитивний, і він починає розповідати щось веселе, судячи з реакції оточення.

Переглядаюся з непальцем, котрий сидить поряд із Миколю, через прохід від мене. Веселий смагливий брюнет невисокого зросту, з допитливими карими очима. Схоже, лідер компанії. На вигляд років двадцять п'ять. Він тицяє на п'яньного колегу та показує стиснутий кулак із відкинутим великим пальцем, наведеним на рот, – подібний жест нагадує пляшку й означає «пити спиртне» в цих краях. Усміхаюсь у відповідь.

Раптом водій різко б'є по гальмах – дорогу автобусу перекриває затор із овець, яких чабани женуть на продаж у долину. Закони фізики діють однаково будь-де, навіть у Непалі, тож я лечу пикою в сидіння переді мною, проте встигаю напружити м'язи шиї та зупинити свого носа в кількох міліметрах від темно-сірої подряпанної пластмаси. Трохи поодаль із полиці гучно падає чимала сумка, ледь не прибивши худорлявого парубка зі скуйовдженим немитим волоссям, у старій заяложеній олімпійці «Puma», котрий стоїть у проході, бо йому не вистачило місця. Хлопчина розвертається й задоволено сміється (мовляв, не зачепило) – посмішка щира та приємна, незважаючи на відсутність одного зуба.

Вівці йдуть повз нашу таратайку неквапом, із якоюсь статечністю. Встигаю роздивитися крізь автобусне скло лейбли одягу пастухів-монголоїдів із флегматичними бронзовими обличчями. Такі самі лиця були в солдатів армії Чингісхана (розумію, що до Непалу це не має жодного стосунку, просто знайшов ефектне порівняння), яка колись наводила жах на пів світу. Проте ці хлопці нікого не лякають, вони мовчки роблять свою справу, діловито підганяючи отару палками та різко вигукуючи: «Чю!» – так тут промовляють до худоби, аби та швидше рухалася. Один із погоничів слухає музику в навушниках. Цікаво, яку?

Із роздумів мене висмикує різкий ривок автобуса – їдемо далі.

Радісні непальці в салоні щось гучно обговорюють. Повз нас пролітають розмальовані всіма кольорами веселки вантажівки. Кожен далекобійник вважає за необхідне посигналити, і ми насолоджуємося мелодіями клаксонів на будь-який смак. Це тобі не звичайні гудки, а цілі симфонії! Їхне розкотисте відлуння ще довго гуляє вузькою ущелиною, відбиваючись від прямовисних скель і рухаючись туди-сюди, немов кулька, що відлітає від стін у одній популярній комп'ютерній грі.

Навколо мене гуде, як у вулику. Балакучі ці непальці. Раптом підкидає так, що здається, ніби шлунок зараз вилетить крізь потилицю. Обертаюся ліворуч і знову бачу допитливі вуглики очей лідера ватаги, котрий сидить через прохід. Хлопець явно чекає від мене реакції на якість місцевих доріг або просто хоче поспілкуватися з іноземцем.

– Local bus, – коментую я ситуацію, піднявши догори великий палець, – very nice!

Парубок схвально киває головою:

– Local bus!

Схоже, йому сподобалася відповідь, бо після цього постійно чую це «локал бас» у його розмові з друзями. Локал бас, чоловіче! Ти знав, куди сідав і на що погоджувався, вирушаючи в Непал. Отож терпи мовчки всі незручності Південної Азії. Це тобі не фешенебельний курорт. Було б дивно шукати тут європейського комфорту і, що найважливіше, європейської раціональності. Такі країни потрібно сприймати серцем, а не розумом. Віддатися потоку й плисти, не дратуючись через погану інфраструктуру чи якісь побутові моменти. Розслабся та лови хвилю. Локал бас!

За вікном пролітають неймовірні пейзажі, які змушують затамувати подих. Часом здається, що ти на іншій планеті, – настільки незвичний для українського ока краєвид навколо.

* Місцевий автобус, дуже добре! (англ.).

Біль у коліні та величні гори, на тлі яких рідні Карпати виглядають пагорбами, нагадують про недавні пригоди. Екзотична рослинність нагадує, що ти ще не вдома. Халабуди з дощок і босоногі діти нагадують, що ти маєш цінувати свій дім. Лише десять днів тому ти був іншим.

Десять днів тому ми з моїм швагром Миколою нудьгували в невеличкому київському аеропорту «Жуляни», чекаючи на літак до Дубая. Прямого рейсу між Україною та Непалом немає, тож потрібно було робити пересадку в Еміратах.

Напевно, треба написати кілька слів про нашу зовнішність, аби ви мали бодай якесь уявлення про героїв цього твору. Отож зробимо це, поки вони ще сидять на валізах, чи то пак наплічниках, поїдаючи в'ялену ковбасу й запиваючи її сумішшю рому та «Пепсі» зі своїх ППП – пластикових похідних пляшок (зручна штука для мандрівок, до речі).

Я. 33 роки. Зріст середній. Широкоплечий. Не товстий, але й не худорлявий. Волосся темно-русе, коротко стрижене. Очі зелені. Ніс широкий.

Одягнений у спортивний костюм оливкового кольору з червоними лампасами, який дуже нагадує форму тренерів німецького футбольного клубу «Байерн» (Мюнхен) або вбрання офіцерів збройних сил СРСР, за що свого часу став предметом насмішок мого приятеля, котрий назвав цей продукт турецької легкої промисловості «костюмом гопника-червоноармійця». Взуття також спортивне – легкі кросівки з вентиляційними отворами сірого кольору – те, що треба для гірських походів. А ми, ясна річ, планували йти у Гімалаї. Який же Непал без них!

Микола. 41 рік. Трохи вищий за мене. Атлет. Стрижений машинкою під шість міліметрів. Волосся темне. Очі блакитні. Ніс тонкий.

Мій супутник мав на собі брунатні кросівки, світло-сині джинси з невеликими потертостями в районі колін, спортивний реглан сірого кольору та легеньку синю вітрівку.

Навряд ці деталі мають для читача аж таке велике значення, та все ж вказати їх потрібно – так роблять усі письменники. Не буду плисти проти течії і я.

Отож ми сиділи й чекали. Молода дикторка монотонно оголошувала рейси, пасажери сновигали туди-сюди між duty free та туалетом, якась дівчинка років чотирьох, із арабською зовнішністю бігала між рядами сидінь.

На відміну від більшості своїх попередніх мандрівок, я не мав того щему всередині, коли ти завмираєш в очікуванні нових пригод і рахуєш секунди до відльоту. Всі емоції вигоріли за день до початку виправи. Квитки до Катманду я купив іще пів року тому. Стадію дитячого захоплення Непалом, котра настала після цього, також пройшов. Якщо ще кілька тижнів тому я справді лічив дні (і навіть години!) до моменту, коли літак відірве шасі від злітної смуги аеропорту «Жуляни», то напередодні все обрубало. Лишились якісь не відомі раніше спокій і відстороненість. Я просто усвідомлював, що завтра буду в абсолютно новій для себе частині світу, й більш нічого.

У Катманду нас мав зустріти Лаксман – непалець, із котрим я, завдяки добрим людям, познайомився через інтернет. Ми мали пожити в нього декілька днів, а потім вирушити на п'ятиденний трек Гімалаями, який він же й організовував. Можливо, саме впевненість у ~~завтрашньому дні~~ у тому, що всі побутові питання на час подорожі вже владнані, і була причиною того внутрішнього спокою, який оповив автора. Зрештою, а чого хвилюватися? Ну, Азія, ну, екзотика. І що? Вони не такі самі люди, як ми? У них не дві руки й не дві ноги? Вони не так само кохають, страждають, веселяться, працюють, народжують і вмирають? Ну, інша культура, архітектура й клімат. Але життя те ж саме, що й скрізь. Ніякого

шоку не буде! Десь так промовляв внутрішній голос, а може, й не внутрішній, бо терпка суміш рому з «Пепсі» у співвідношенні 1:1 вже почала діяти та розв'язала язик, котрий миттєво озвучував думки, щойно ті зароджувались у моїй голові. Я був на приємному «розслабоні» й уже себе не контролював. Відпочинок, трясця! Позаду лишився рік важкої праці, часто навіть на вихідних, успіхи та невдачі, приємні несподіванки й розчарування, свята і буденність – ці складні й неоднозначні дванадцять місяців життя. Зізнаюсь, втомився добряче. Не стільки навіть фізично, хоча й це також, скільки морально. Отже, зараз потрібно трохи спустити гальма і спробувати відпочити. Набратися сил за ці два тижні, аби гарувати далі – до наступної перерви. Такі справи.

Із кожним ковтком зігріваючої суміші приємне тепло все дужче розтікалося тілом. Світ звузився до розмірів зали очікування й став неймовірно затишним і зрозумілим. У принципі, можна було вже нікуди не летіти – мені було добре й тут. Хтозна, скільки б іще тривала ця ідилія, якби сечовий міхур не змусив підвестися з такого зручного місця й сходити до найближчого нужника.

Коли повернувся, біля дверей нашого виходу до літака вже почала формуватися вервечка з пасажирів. Я подивився на потрісканий екран недорогого китайського смартфона: пора.

– Миколо, вставай! Треба йти, бо будемо тоді в проході стояти, поки всі сядуть. І торби біля себе не поставимо, – звернувся я до свого супутника й узявся за лямку рюкзака.

Шваґер неохоче підвівся, вдягнув важкого наплічника й почимчикував за мною в напрямку людського струмка, котрий щодалі набирав сили. Моє рішення було вчасним, я б навіть сказав, вивіреном до секунди, адже практично одразу за нами утворилася довжелезна черга.

Більшість пасажирів складали наші, іноземців майже не було. Хтось явно летів на заробітки, а хтось і на постійне місце

проживання, як-от мати вже згаданої дівчини з арабськими рисами. Молода, стильно вдягнена українка тримала на руках малечу й заспокоювала її англійською мовою. Дівчинка явно змудилася чекати на літак і почала хникати. Її нервування різко контрастувало зі стоїчною незворушністю присадкуватого китайця середніх літ, який завмер у кількох кроках позаду.

Біля мене стояли хлопець і дівчина років до тридцяти. Вони по черзі розповідали щось веселе, раз по раз вибухаючи сміхом. Я позіхнув від нестачі кисню в приміщенні й ще раз подивився на час: рейс уже затримувався. Утім, це на краще, адже в нас довга пересадка. Менше стовбичитимемо в аеропорту Дубая.

Проте далеко не всі були згодні з моєю думкою, що й не дивно, адже це я подорожую через ОАЕ транзитом і маю купу часу, а в багатьох квиток лише до арабського мегаполіса, і летять вони туди у справах. Отож черга природно нервувала через запізнення.

Повітря в невеличкому коридорчику без вікон наливалось невдоволенням. Кондиціонер явно не справлявся з такою концентрацією людей на квадратний метр, і тому було доволі спекотно. Хоча не виключаю, що то міг діяти ром. Спина рясно вкрилася потом. Я не витримав і розстібнув блискавку своєї кофти «гопника-червоноармійця», але це не допомогло – очікуваної прохолоди не настало. Тут вже й я почав буркотіти.

– Та відчиняйте двері, скільки можна людей тримати!

– Щось задержують, – із флегматичним виразом на обличчі прокоментував Микола.

– Нема чим дихати. Вентиляція погана, – спробував я розвинути діалог.

– Людей багато, а приміщення мале.

– Та капець.

На початку черги заплакала дитина із зовнішністю арабки. Молоді хлопець і дівчина, котрі досі весело розповідали одне одному якісь анекдоти, почали дратуватись. Микола переступав

з ноги на ногу. Я чухав спину, що вже стікала потом. І лише китаєць випромінював спокій.

Повз нас пробігла невисока довговолоса шатенка в індиговій уніформі працівниці аеропорту. Народ схвально загудів, коли вона потягнула на себе дверну ручку, але вже за секунду людське море голосно видихнуло в розпачі, бо жіночка зачинила за собою двері й зникла. Її не було хвилини дві, не довше, але здавалося, що тривала вічність, поки дама не повернулась. Ми запитально подивилися в молоде зосереджене обличчя панянки, але та не звернула на нас жодної уваги й мовчки промайнула повз чергу в зворотному напрямку.

За якусь мить до дверей потупцював чоловік у такій самій уніформі. На вигляд йому було років тридцять. Опецькуватий брюнет із коротким їжаком на голові. Він теж зник за дверима, вигулькнув через кілька хвилин і залишив усіх в очікуванні. Ясна річ, нічого не коментуючи.

Обурення зростало в геометричній прогресії. Різнобарвна юрба сердито гуділа, немов гігантський вулик. Якби в цю мить хтось кинув клич іти на мітинг до адміністрації летовища з вимогою подати літак, то люди могли б і підтримати таку ідею. Принаймні, я б цьому не здивувався. І сам би, напевно, пішов, вимагаючи на додачу моральної компенсації. Як мінімум, у вигляді філіжанки кави.

Хтозна, чи далеко я був від правди, але перевірити це так і не вдалося, оскільки буквально за пару секунд уже знайома нам дівчина в індиговому жакеті прибігла й сильним ривком відчинила двері настіж. Пролунав радісний поклик – цівка людської річки потекла до виходу, за котрим починався ще не звіданий океан пригод. Та все не так просто, як здається! На шляху до омріяного літака зненацька виникла нова перепона: треба було показувати квиток цій мініатюрній жінці в темно-синій уніформі. Пасажир розгублено порпались у кишнях і сумочках, звідки витягували проїзні документи. Працівниця з блискавичною швидкістю

хапала «тікети» й, не дивлячись на них, відривала корінці. Її рухи були бездоганно точними. На світло-блакитній стойці поряд, котру я зауважив останньої миті, вже утворилась чимала купка з обривків цупкого паперу.

Прорвавши кінцеву загату на своєму шляху, промайнувши довжелезну сталеву-сіру трубу, привітавшись із люб'язними стюардесами, що чекали нас на вході в літак, проскочивши на одному подиху пів салону величезного «боїнга», поклавши речі на багажну полицю, ми, врешті-решт, знесилено плюхнулися на свої місця за правим крилом.

Якийсь час ми сиділи незворушно, поки мені це не набридло. Я повернувся до ілюмінатора і став із цікавістю розглядати простір навколо борту.

Молодий огрядний чоловік у робочій спецівці ліниво закидав картонні коробки на конвеєр. Вантаж повільно їхав стрічкою і зникав у нашому літаку, немов у череві велетенської тварини. Віддалік виблискував шматок металопластикового паралелепіпеда – будівлі аеропорту. Лагідне жовтневе сонце обережно визирало з-за свинцевої хмари. У всьому цьому було щось зворушливе.

Раптове клацання повернуло мою увагу до салону. Микола саме застібав ремінь.

– Чого так рано? Ми ж ще не злітаємо, – спитав я у швагра.

– А я завжди зразу, – відповів той.

Що ж, застібнуся теж. Зрештою, все одно доведеться це робити. Виконавши нехитру безпекову процедуру, я зауважив перед собою монітор, на якому дотепні анімаційні чоловічки демонстрували правила поведінки в літаку.

Мультик було промальовано надзвичайно якісно, віддам належне. Особливо колоритно виглядав статечний і пузатий, немов діжка, араб у традиційному одязі. Дядько з ролика спокійно запалював цигарку всередині літака з таким виглядом, ніби сидів не на борту авіарейсу, а десь у кафе на терасі для курців. Біля

нього звідкілясь виринув кумедний довготелесий стюард із європейською зовнішністю і, мило всміхаючись, помахав чоловікові пальчиком: «Ай-яй-яй, не можна тут курити, шановний!». Товстун розгубився і зробив настільки смішний вираз обличчя, що я голосно розреготався.

Кілька пасажирів обернулися на мене, але це ніяк не відірвало моєї уваги від екрана, на якому гладун витріщався так, немов побачив перед собою НЛО. В його очах був шалений подив, ніби курити в літаку – найприродніша у світі річ. Проте цигарку з рота витяг і сховав десь у кишені свого білосніжного халата.

Ролик був дуже дотепним, я оцінив. По правді, така подача інформації є набагато кращою, ніж паперові інструкції. Однозначно, дванадцять балів авторам ідеї, або яка там у їхній країні максимальна оцінка.

Невідомо, чим іще здивували б маркетологи «flydubai»*, адже зображення різко зникло. Зазвучав монотонний голос пілота. Все як завжди: мене звати так, авіакомпанія така, летимо туди, пристібайте реміні (а ми вже!) й інші звичні формальності, добре відомі кожному, хто бодай раз користувався повітряним транспортом. Паралельно смаглява стюардеса-шатенка середнього зросту зачиняла багажні полицки. Стандартна процедура, яку вона, мабуть, виконувала вже сотні, а може, й тисячі разів. Я поставив мобільний на режим «у літаку» й чекав на зліт. Вже на повну силу ревіли авіаційні двигуни.

Наш залізний птах плавно розвернувся й неквапом виїхав на потрібну йому доріжку. Десь у нутрощах «боїнга» загуділо ще сильніше, і ми зрозуміли, що зараз розпочнеться політ. Велетенський літак зрушився – спершу нерішуче й поволі, немовби вагався брати на себе відповідальність, а потім відкинув усі сумніви й додав газу. За вікном пропливали будівлі та дерева. Швидкість

* «flydubai» – авіакомпанія з ОАЕ.

наростала щосекунди. Аж ось сталевий гігант напружився перед вирішальним стрибком і відірвав шасі від темно-сірого асфальту.

Люблю злітати. Відчувати неймовірну потужність багатотонної маси, що впевнено розсікає повітря. Здавалося б, як він може подолати силу тяжіння, суперважкий шмат заліза, це просто нелогічно, але ж долає! Всупереч людській уяві про речі, наперекір стереотипам. Авжеж, закони аеродинаміки і все таке, я в курсі. Проте це сприймається як креслення з підручників, книжкові вигадки й фантастична теорія, а тут на власні очі бачиш, як воно працює. Відбувається те, що, на твою думку, не мало б відбуватися.

Відчуваю неймовірну повагу до генія людського розуму, котрий дивовижним чином помітив закони фізики і здогадався, що можна підняти отаку гігантську брилу над землею. Ми звикли до цього явища, воно в наш час банальне, але просто на секунду осмисліть, що за ним стоїть! У книжках чи на ютубі такий винахід – буденність. Утім, щоразу, коли відриваюся од землі, кожна клітина мого тіла усвідомлює, яка неймовірна це річ, і я просто ціпеню!

Дивлюся в ілюмінатор і бачу, як стрімко віддаляється Київ, як блискавично зменшується величне місто. Все, що було значним там, звідси виглядає мізерним. Те, що вражало на землі, з повітря видається несуттєвим. Столиця України, кількамільйонний мегаполіс, перетворюється на іграшкове місто з конструктора. Висотки схожі на кубики. Дніпро – тонесенька срібляста цівка. Проте за кілька секунд і її вже нема. Третя за довжиною річка Європи зникає з поля зору, й лише прямокутники зелених і чорних полів видніються крізь коло ілюмінатора. Чи, може, овал, хто його знає! Це все таке дріб'язкове на висоті кількох тисяч метрів. Розглядаю різнобарвну мозаїку полів. Цікаво, чому одні – чорні, а інші – смарагдові? Мабуть, зійшли озимі.

Я уважно спостерігав крізь товсте скло, доки агропейзажі не зникли за молочною ковдрою хмар. Короткий лагідний сигнал

сповістив, що ми набрали достатню висоту й можна розстігнути ремінь. Особливо нетерплячі пасажери вже сунули в напрямку туалету.

Невдовзі привітні стюардеси почали розвозити комплексні обіди та чай-каву. Вартість ланчу не входила до наших квитків, тож ми мали купувати харчі, якби захотіли перекусити. Подивившись у преїскурант, я похвалив нас за розумне рішення взяти ковбасу й випивку – ціни на літаку починалися від п'яти доларів за невиразний сендвіч із якоюсь травною та сиром. Канапка з курятиною коштувала вже шість вічнозелених одиниць американської валюти. Розчинна кава з пакетика – біля трьох баксів, якщо не зраджує пам'ять. Зрештою, було б наївно сподіватися дешевизни у місці, де повністю відсутня конкуренція. Класичний приклад монополії, хоч до підручників з економіки включає.

Утім, навіть якби продукти коштували менше, я, найімовірніше, не став би купувати пластикову їжу, аромати якої вже розносилися салоном і не викликали особливого захоплення.

Наминаючи в'ялену яловичину та попиваючи терпку суміш, що так нагадувала смак «Ром-коли» з буремних юнацьких років, ми машинально клацали на екранах перед собою. Бортові планшети пропонували чималий вибір фільмів та ігор, але також за гроші. Оскільки мандрувати нам ще треба було два тижні, тринькати бюджет на речі, без яких спокійно можна обійтися, не хотілось. Отож ми обмежилися вивченням кількоххвилинних прев'ю кінострічок – добре, що хоч за це не брали коштів. Напевно, десь із чверть асортименту складали індійські комедії та любовні драми. Як бачите, Боллівуд* активно завойовує світовий кіноринок!

* Боллівуд – неформальна назва кіноіндустрії індійського міста Мумбаї (екс-Бомбей). Назва виникла від поєднання слів «Бомбей» (колишня назва Мумбаї) та «Голлівуд» (всвітньо відомий центр американського кіновиробництва). Як правило, в розмовах поширюється на позначення всього індійського кінематографу.

Про якість фільмів судити важко, бо йшли вони без звуку. Навушники видавали тільки після оплати перегляду, а субтитри були не завжди. Єдине, що впало в очі, – поменшало бійок і танців. Хоча, може, просто не все потрапило до оглядів стрічок.

Німе кіно швидко набридло, і я повернувся до вивчення просторів за вікном. Спочатку там пронісся видовжений пузир Дністровського лиману, а потім – вигнута лінія чорноморських пляжів Одещини. Ще через кілька хвилин промайнула сітка капілярів Дунайської дельти.

– Румунія, – подумав я.

Час спливав дуже повільно. Так завжди, коли немає чим зайнятись. Дивитися в ілюмінатор стало нецікаво, адже європейський берег віддалився й за бортом сіріла одноманітна морська гладь. За фільми треба платити. З Миколою обговорили все, що тільки можна. Робити було відверто нічого.

Кілька разів я підводився з місця й робив у кінці салону руханку, аби хоч трохи відволіктися й розім'яти затерпілі кінцівки. Інколи зупинявся, пропускаючи людей до туалету.

Паралельно роззирався навколо. А чималий літак! Якщо в аеропорту здавалося, що наш рейс чекає сила-силенна народу, то тут уже так не виглядало. Натовп розбрівся по закапелках салону, і ще купа місця лишалась. Дехто з подорожніх користався з цього – білявка років тридцяти дрімала, розлігшись одразу на три сидіння.

Раптом повітряна машина повернула градусів на дев'яносто. Я протиснувся до свого «пункту спостереження» коло ілюмінатора – за бортом пливли скелясті турецькі гори. «Боїнг» ішов на схід. Маленькі червоні села в долинах змінювалися одне за одним. Вершини хребтів підсвічувало призахідне сонце. Безхмарне небо налилося фантастичними кольорами, нагадуючи радше щось марсіанське, ніж земне. Широке крило нашого літака раз по раз освітлював навігаційний маячок. Те, що я бачив, заворожувало. Велич і спокій.

Ми пронеслися над величезним озером Ван, коли зовні остаточно запанувала ніч. Під нами загорілися розсипи вогнів. Скоро мав початись Іран.

– Холера, скільки ж іще летіти! – Микола вже не витримував.

– Години дві, не менше. Треба ж через весь Іран пролетіть. Я сам задовбався! – було важко з ним не погодитись.

– Йо...

– Ти встань походи, легше буде. До речі, на довгих рейсах бажано розминатись, бо навіть якась хвороба буває від сидіння. Забув, як називається.

– Ага, я щось чув. Та нехай, вже в Дубаях.

Мій супутник перекручував назву еміратського міста, ще й ставив наголос на останній склад. На моє виправлення відповів, що це свідомо, бо йому так подобається.

Отак вони й жили ми чекали, поки дістанемося пункту Б. А ще ж лишався В, бо наш шлях пролягав далі. Та то вже вночі буде, можна хоч поспати.

Не хочу обтяжувати читача глибокими філософськими діалогами й описом двох знуджених мандрівників. Та й краєвидами оповідку не розбавиш, адже настала ніч і єдине, що вдавалося побачити за бортом, – жовтуваті гірлянди іранських міст, які виблискували в цілковитій темряві. Все кардинально змінилося лише на березі Перської затоки, коли далеко внизу запалали вогняні язички нафтових вишок. Оце правда цікаво!

– Дивись, нафту видобувають! – штовхнув я в м'язисте плече Миколу.

– Точно! Клас! – захоплено витріщився той в ілюмінатор, неприховано радіючи чомусь новому.

– Гарно! А оно дивись, танкер! Дивись, Миколо!

– Крутяк!

Ми щиро тішилися, немов малі діти.

– Пані та панове, заходимо на посадку. Будемо в аеропорту Дубая за стільки-то хвилин. Будь ласка, застібніть ремені, – видав англійською мовою динамік десь у передній частині салону. Ну нарешті! Чекав цих слів понад п'ять годин!

Заклало вуха – ми скидали висоту. Вже скоро. Я вдивлявся у темряву за вікном, аж поки там не спалахнули вогні мегаполіса. Він швидко наближався. Місто зростало щосекунди, немов тісто на заквасці. Гігантська яскрава маса сунула прямо на нас, вражаючи розмірами.

З'являлися деталі. Спочатку з мороку Перської затоки виринула пальма з численних штучних островів. Далі вигулькнув шпиль Бурдж Халіфа*. Ще мить – і ми вже бачили річища автомобілів – стрімкі потоки, що текли шестисмуговими трасами, як кров по венах міфічного велетня. Іще трохи – і вже помітно басейни на підвір'ях у приватному секторі. Літак зробив велике коло й почав стрімко знижуватися. Турбіни загули сильніше. Пасажири завмерли в очікуванні, щоби вже за пару секунд голосно видихнути, коли шасі, нарешті, торкнулися розпеченого асфальту посадкової смуги. Якийсь час «боїнг» іще котився, але це вже була інерція. Для більшості людей із салону подорож скінчилася. Для нас вона стала на паузу.

Герої тексту вийшли одними з останніх, свідомо пропустивши купу народу. Поспішати було нікуди, адже до наступного рейсу лишалося майже п'ять годин.

Я виліз із літака, вдихнув на всі груди повітря й трохи очманів – Емірати зустрічали справжньою сауною! Незважаючи на доволі пізній час (пів на десяту вечора), парило, як у лазні. Температура градусів за тридцять у поєднанні з дуже високою вологістю робили перебування надворі нестерпним. Колись я підробляв продавцем у невеличкому металевому кіоску, який влітку

* Бурдж Халіфа – у час написання роману (2019 р.) найвища будівля у світі (828 метрів). Розташована в Дубаї (ОАЕ).

нагрівався на сонці, немов пічка. Через декілька хвилин сидіння в ньому з мене текли ріки поту. Приблизно зрозуміли? А тепер уявіть, що в цьому кіоскові розлили кілька відер води, плюс не забувайте про спортивний костюм. Десь так я почувався, вийшовши на трап. Кільканадцять метрів до автобуса, що стояв неподалік, здалися мінімум кілометром. Ще й люди переді мною, як навмисно, повзли сходами зі швидкістю равликів. Ледве не втративши легені, ми дочалапали до відчинених дверей і мішками ввалилися всередину рятівного салону з кондиціонером.

– Ну й погода! Тупо нема чим дихати! – ошелешено вимовив Микола.

– Так це вже майже десята вечора і початок жовтня. Прикинь, що тут робиться вдень улітку! – відповів я швагрові.

– Мабуть, градусів п'ятдесят!

– Десь так і є. Сорок п'ять, інколи до п'ятдесяти. Але не так спекотно, як парить. Вологість висока.

Заревів мотор, і переповнений автобус рушив із місця. Навколо нас пропливали склади. Постійно прилітали та злітали літаки. Життя у велетенському аеропорту завбільшки з добрий український райцентр не припинялося ні на мить.

– Скільки ж тут грошей крутиться, – пробурмотів Микола.

Я схвально кивнув головою.

Нас вивантажили біля терміналу номер два, і ми, цього разу вискочивши одними з перших, бадьоро покрокували крізь автоматичні скляні двері. Трохи поблукавши величезною, добре кондиційованою залогою (спочатку пішли на вихід, а не до транзитної зони летовища), ми врешті-решт опинилися біля наших воріт і плюхнулися на два вільні сидіння, що скидалися на самотні скелі серед моря. Різнобарвного людського моря.

Здавалося, навколо зібралась уся Азія. І трохи Африки також. Непальці, індійці, пакистанці, ланкійці, бангладешці, китайці, корейці, араби, угандійці, ефіопи – за присутніми людьми можна

було вивчати географію. Цей галасливий і яскравий натовп хаотично рухався, немов на гігантському базарі.

Поряд із нами просто на підлозі розляглася парочка чи то непальців, чи то бангладешців. Молоді смагляві хлопець і дівчина втикали у якесь індійське гумористичне шоу на телефоні й заливалися сміхом. Трохи далі сидів представник азійської нації, котру я не міг ідентифікувати, – довготелесий вусань середнього віку, в народному одязі зі світло-сірого полотна та в гострих чорних черевиках. Він щось енергійно жував. У сусідньому ряду голосно розмовляла родина – напевно, індійців – теж у якомусь традиційному вбранні. Їхні троє дітей із цікавістю нас розглядали. У залі траплялись і європейці, але настільки рідко, що були практично непомітними в цьому екзотичному балагані.

Я доїв залишки ковбаси та проковтнув останні краплі «ромколи».

– Юрку, будеш горішки? – простягнув розірваний пакетик спостережливий Микола.

– Ага, дякую.

Їсти вже не хотілось, але я вирішив заpastись кілокалоріями, бо шлях іще неблизький.

– Може, по каві? – запропонував швагер.

– Давай. Тільки тре' долари помінять.

Ми вдягнули важкі наплічники й побрели до найближчого обмінника валют. На жаль, у ньому брали чималу комісію в розмірі п'яти баксів. Пішли до іншого «ексченджу» – аналогічно. Тоді я вирішив зняти гроші з картки, але дурних нема – за користування банкоматом потрібно було віддати приблизно ті ж самі кошти. Лишався єдиний варіант – д'юті-фрі. Каву там не варять, та можна, принаймні, взяти якоїсь води. А спрага після з'їденої ковбаси мучила вже добряче.

Придбавши доволі смачний японський напій «Pokari Sweat», вироблений в Індонезії, ми повернулись у залу очікування, де

зайняли місця ближче до виходу на літак. Я цмулив солодку каламутну рідину, що нагадувала содову й добре освіжала. Микола робив те саме.

Людський вулик продовжував гудіти. Таке різноманіття мов годі було почути навіть у відомих мені туристичних містах. Справжнє перехрестя світу!

Раз у раз голосисті дядьки в помаранчевих жилетах гучно викрикували назви напрямків. Виглядало так, ніби ми сиділи не в аеропорту, а на автовокзалі, де водії кличуть забудькуватих пасажирів на автобусний рейс. Сонливі азіати й африканці перелякано підхоплювалися з місць, хапали сумки й щодуху мчали до стоек реєстрації.

– Як на автовокзалі. На Бангладеш! На Бангладеш! – зімітував я манеру «глашатаїв» у робочій уніформі.

– Це точно, – розсміявся Микола.

І справді, атмосфера нагадувала велику автостанцію. Якби не інша зовнішність оточення, можна було б спокійно уявити, що ми чекаємо маршрутку на центральному автовокзалі Києва чи Львова. От тільки з працюючими кондиціонерами й гарним ремонтом.

Навпроти нас розташувалася компанія з кількох індійців різного віку, вдягнених сучасно, але в народних шапках. Найстарший із них мав на вигляд років п'ятдесят – п'ятдесят п'ять. Він тримав на колінах велику темно-сіру розстібнуту валізу. Двоє молодих супутників дядька схилилися над нею й уважно вивчали вміст – купу старих запчастин для мобільних телефонів і лептопів. Моделі «дебільників» були настільки старими, що я згадав початок двотисячних років. Нахлинула ностальгія: перші курси університету, «Nokia 2100» і гра «змійка»... Скупа чоловіча сльоза заблищала на оці. Жарт, звичайно. Про сльозу, бо спогади таки навіяло.

Я штовхнув швабра у плече й показав на цих торговців електронним шротом.

– Прикинь, Миколо, в них досі популярні такі дрючки!

– Та не просто популярні, у них їх навіть ремонтують. Це ж мужики явно мають якісь майстерні.

Ми ще якийсь час розважалися, вивчаючи незвичні типажі й обговорюючи останні події в Україні. Потрібно було відігнати дрімоту, що потроху наливала повіки свинцевою важкістю. Коли втома почала пересилювати цікавість до екзотики, а слова вимагали величезних зусиль, коли здавалося, що заснемо прямо тут, на цих маленьких твердих сидіннях гамірного терміналу, який так нагадував автовокзал, – нарешті подали нашу аеромаршрутку на Катманду.

Потім було, як в уповільненому кіно. Сильно хотілося спати, але я ще не міг, отож балансував на лінії поміж сном і реальністю – вловив те сюрреалістичне відчуття, знайоме кожному, хто бодай раз вимушено пильнував уночі. Приємна напівтемрява автобуса. Купа люду, відсотків вісімдесят якого складали змучені непальські заробітчани, такі подібні до наших трудових мігрантів. Заставка з маленькою дівчинкою на телефоні, який тримав у руках смаглявий азіат. Кольорові наплічники на спинах німецької пари. Сміх польських туристів передпенсійного віку. Вогні нічного аеропорту у вікнах. Все змішалось у чудернацький мікс, вартий екранізації Фатіха Акіна^{*}. Я насолоджувався цими миттєвостями, як художник, котрий бачить сюжет майбутньої картини.

Вже біля трапа Микола звернув мою увагу на Місяць. Супутник Землі виглядав незвично, що, мабуть, пов'язано зі значно південнішою географічною широтою. Величезний серпанок лежав на спині, немов шкірка від дині. Шваґер затримався, аби зробити знімок на мобільний, і наздогнав мене вже практично на вході до літака.

Ми привіталися з інтернаціональним дуєтом стюардес (здається, філіппінка й австрійка), закинули сумки на багажні полиці

* Фатіх Акін – німецький кінорежисер турецького походження.

й знесилено гепнулись на свої місця. Салон виявився значно меншим, ніж у попередньому «боїнгу». Екранів не було взагалі. Проте вони й не потрібні. Агов, летіть уже швидше! Хочу спати!

Як і в автобусі, дійсність проносилась короткими уривками, неначе огляд футбольного матчу. Клацання ременів, швидкий зліт, пошук зручної пози для спання, тверда спинка крісла.

Коли літак уже набрав висоту, до нас звернувся пілот. Молодий жвавий голос представив водіїв повітряного транспорту. Одного звали Ненад. Іншого – Скандер.

– Ненад, мабуть, серб, – міркував я, – Скандер, напевно, албанець. Цікаво, чи сперечаються вони через Косово?

За цими роздумами й заснув.

Розділ 2. Перший день у Непалі

Сон не вийшов тривалим. Непальські заробітчани голосно чхали й постійно бігали до туалету, тож я прокинувся задовго до прильоту. Добре хоч не серед ночі – в цьому часовому поясі вже світало.

Попереду нас дядько років п'ятдесяти сильно кашляв, немов сухотник. Щоразу, коли страшний хрип виривався з його грудей, мені здавалося, він виплюне легені. При цьому добродій взагалі не затуляв рота, абсолютно не зважаючи на оточення. Підчепити респіраторну інфекцію не дуже хотілося, тому я автоматично відсунувся назад якомога далі. Безумовно, пан міг мати банальну застуду, але оскільки медичну довідку чоловік навряд би показав, краще було перестрахуватися. Звичайно, в сухому теплом повітрі замкненого приміщення ті кільканадцять сантиметрів відстані по цимбалах, проте інстинкт самозбереження змушував хоч якось захищатись. І так, автор задалегідь перепрошує у цього незнайомця, якщо то був просто кашель.

Ліворуч від мене дрімав Микола. Праворуч зі схрещеними на грудях руками сиділа коротко стрижена жінка років під сорок. На її голові з фарбованим у кислотний помаранчевий колір волоссям були виголені численні візерунки. Одяг видавав поціновувачку гір – яскраві трекінгові штани-мішковини та товста «кенгуруха». Спить вона чи ні – я знати не міг, бо панянка насунула на очі світлонепроникну маску.

Поодаль через прохід уже пильнували двійко непальських заробітчан. Виснажені тяжкою працею десь на арабських будовах, темноволосі смагляві чоловіки в дешевому китайському одязі. Один із них помітив мій погляд і так щиро посміхнувся, що мое роздратування через незаплановану побудку зняло як рукою.

Та й побачений через секунду в ілюмінаторі пейзаж змусив одразу забути про всі незручності! За бортом літака розлилося величезне молочне море хмар, із якого стирчали засніжені гірські вершини.

– Миколо, дивись, яка краса! Дивись, це Гімалаї! – я безцеремонно штурхнув сплячого швагра.

Той розплющив очі, ліниво глянув у вікно, пробурмотів: «Угу, прикольні» та задрімав далі.

– Тисяч по вісім метрів, мабуть, – захоплено вимовив я.

Втім, навіть ці слова не вразили мого колегу, адже він так і не прокинувся. Ну, то нехай, іще побачить гори.

А гори все проносилися мимо. Інколи зникали під товщею водяної пари, та невдовзі знову виринали, щоб потішити красою і спокоєм. «Боїнг» потроху скидав висоту, і ось уже можна було розгледіти зелено-буру долину, на дні якої розкинувся сріблястий серпантин річки. Часом ми пролітали зовсім поряд зі смарагдовими пагорбами, обліпленими мініатюрними будиночками, немов кущі якимись дивовижними плодами. Цікаво, як воно – жити на такій висоті? Певно, нелегко.

Десь поряд мало бути Катманду. Чи мав? Досі не знаю, якого роду назва непальської столиці. Горби під нами розступилися, й почалося широке безлісе плато. Літак кружляв над ним, шукаючи дороги. Авжеж, це складно – сісти в місцині з таким рельєфом.

– Щось довго крутимось, – почувся голос Миколи.

– Скоро буде сідати. А що, мабуть, уже спізнюємося?

– Трохи є, – сказав швагер, подивившись на мобільник.

– Капець, ці непальці кашляють. Не дали поспати.

– Та воно ще й незручно, крісла якісь малі.

Наш залізний птах загудів сильніше й упевнено пішов униз. Пролунав хрипкий динамік. Чи то Ненад, чи то Скандер попрочав застібнути ремені.

За склом віконця з'явилося дуже розтягнуте місто. Тьмяно-сіре, поцятковане численними кольоровими плямами, немов хтось розляпав на бетоні фарби. Єдиний непальський мегаполіс не був висотним – більшу його частину складали будинки максимум до п'яти поверхів. Промайнула каламутна річка, на берегах якої виднілися стихійні поселення місцевої бідоти. Мотори загуділи гучніше, й раптом колеса літака стукнулися об асфальт. Цей перехід з однієї стихії до іншої, з повітря до землі, був настільки різким, що видавався нереальним. Жодного разу я ще не відчував чогось подібного. Ніякої кульмінації, притаманної посадці. Кілька секунд тому ми були на чималенькій висоті, а потім різко опинилися внизу. Щось на кшталт ховраха, котрий виглядав з нірки та був зненацька збитий мотоциклом.

«Боїнг» прокотився ще трохи й став. Наша сусідка стягнула маску з очей і заховала в кишені. Потому розстібнула ремінь і потягнулась до багажної полицки. Вже за хвилину жінка стовбичила з кольоровим похідним наплічником у проході, де шикувалася черга на вихід. Ми спроквола підвелися, зібрали речі й рушили до хвоста людської вервечки.

Надворі нас чекав чорний автобус. Чесно кажучи, досі не збагнув, навіщо він потрібний, адже до невеликого терміналу з червоної цегли було метрів п'ятдесят. Тим більше, на відміну від Дубая, у Непалі в цей час панувала чудова погода (вранці не більше +23 °С), і так кортіло перейти.

– Це для солідності. Їм же треба показати, що в них є такий автобус. Дарма вони його купили, чи як! – пояснив я Миколі.

Той засміявся й почалапав за мною до салону кольору антрациту.

Летовище виглядало невеличким. На всій території стояло літаків, може, п'ять. Ще один приземлявся на посадкову смугу.

Заторохкотів мотор, і ми поїхали. Якогось милого водій зробив чимале коло, щоб підвезти пасажирів до дверей будівлі,

з котрою нас попервах розділяло пару хвилин ходьби. Азія вже починала дивувати нераціональністю.

Народ весело висипав з автобуса й пошурував до аеропортової будівлі. Дехто затримувався біля входу, аби зробити селфі на тлі інсталяції «WELCOME TO NEPAL» – великих пластмасових літер, контури яких щільно заповнювали світлини цікавинок країни. Над написом майорів унікальний непальський прапор із двох неоднакових за величиною багряних вимпелів, спрямованих гостряками вправо – єдиний у світі державний стяг не прямокутної й не квадратної форми. Деталізація національного символу вражала: темно-синя окантовка й складні елементи стилізованих небесних світил білого кольору посередині кожного вимпела. На верхньому була намальована горизонтально покладена скибка місяця, з якої здіймалося неповне восьмизубчасте сонце. На нижній, більшій частині виднівся крупніший та повний сонячний диск із дванадцятьма зубцями. Вимпели мали б довершену трикутну форму, якби не зливалися між собою ближче до спільної лівобічної основи. Неймовірно складна й стильна композиція!

Нутрощі терміналу вражали значно менше за непальську символіку – приміщення головних повітряних воріт країни було завбільшки десь із полтавський автовокзал. Попід стіною стояв дерев'яний стіл, на якому лежали крихітні паперові декларації для заповнення. Звісно ж, письмовим приладдям і не пахло. Як добре, що ми здогадалися взяти ручку.

Акуратно переписавши друкованими літерами серії закордонних паспортів та інші дані про себе, рушили далі. Прямо за курсом бовванів довгий ряд автоматів із видачі віз, добра половина котрих не працювала. Зосереджені мандрівники раз по раз підходили до цих витворів інженерного генія, сканували документи, крутилися перед екраном і, отримавши якусь квитанцію, чимчикували до віконця в іншому кінці зали.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.